

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN SOSYAL BİLGİYİ İŞLEME BECERİLERİ İLE MOTİVASYON DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL INFORMATION PROCESSING SKILLS AND MOTIVATION LEVELS OF PRESCHOOL CHILDREN

Şeyda ÖNER

Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-9760-3582

Prof. Dr. Saide ÖZBEY

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-8487-7579

ÖZET

Araştırma okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Muş ili Merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulu ve anasınıflarına devam eden, normal gelişim gösteren, 60-66 aylık çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrenden basit tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş 350 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak; ‘ Genel Bilgi Formu’, ‘Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi’, ‘Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği (DMQ18)’ kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; Sosyal Bilgiyi İşleme Testi toplam puanları ile Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği’ nde cinsiyet, devam edilen okul türü ve öğretmenin kıdemi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplamı ile Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği (DMQ18) alt boyutları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Sosyal Bilgiyi İşleme, Motivasyon

ABSTRACT

The research was conducted to examine the relationship between preschool children's social information processing skills and their motivation levels. The model of the research is the descriptive relational survey model. The population of the research consists of children aged 60-66 months, with normal development, who attend the official kindergartens and kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the central district of Muş

* Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde Prof. Dr. Saide Özbey danışmanlığında Şeyda Öner tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Ayrıca bu çalışma 1-2 Mart tarihleri arasında Azerbaycan’da düzenlenen 4. Uluslararası Hazar Bilimsel Araştırmalar Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

province in the 2021-2022 academic year. The sample of the study consists of 350 children selected from the population by simple random cluster sampling method. As a data collection tool; 'General Information Form', 'Social Information Processing Test', 'Motivation Scale for Preschool Children (DMQ18)' were used. As a result of the research; A significant difference was found in the Social Information Processing Test total scores and the Motivation Scale for Preschool Children (DMQ18) according to the variables of gender, type of school attended, and the seniority of the teacher. It was determined that there was a positive and moderately significant relationship between the Social Information Processing Test Total for Preschool Children and the sub-dimensions of the Motivation Scale for Preschool Children.

Keywords: Preschool, Social Information Processing, Motivation

1. GİRİŞ

Tüm gelişim alanlarının temelini oluşturması açısından kritik bir dönem olarak görülen erken çocukluk dönemi, çocukların sosyal etkileşim ve iletişim becerilerine olan katkıları açısından önemli bir zaman dilimini oluşturmaktadır. Erken çocukluk döneminde çocukların kendini ifade edebildiği, çevresiyle olumlu ve pozitif iletişim kurabildiği, akademik ve sosyal alanlarda yeterli becerileri kazandığı ve bu yolla sosyal duygusal gelişimin kayda değer ilerlemeler gösterdiği bilinmektedir (Arslanargun-Tapan, 2012).

Sosyal duygusal gelişimin sağlıklı ilerlemesinde sosyal bilginin nasıl edinildiği ve bu bilgilerin işlenmesi esnasında nasıl bir süreçten geçildiği ve buna yönelik becerilerin elde edilmesine dair ipuçları önemlidir. Bu nedenle sosyal bilgiyi işleme süreci ve bu süreci yapılandıran bu temel beceriler oldukça önemli bir yere sahiptir. Sosyal bilgiyi işleme becerilerinin ilki olan öz farkındalık, çocuğun kendi duygu ve düşüncelerini, güçlü ve zayıf yönlerini fark ederek, bu özelliklerinin hayatına etkilerinin bilincinde olmasıdır. Özdenetim, duygu ve düşüncelerin organize edilip kontrol altına alınmasıdır. Sosyal farkındalık, çocuğun etrafındaki insanların içinde bulunduğu ruh halini anlayıp, empati kurması ve onların haklarına saygı göstermesi olarak tanımlanırken; ilişkisel beceriler, çocuğun gerekli iletişim becerilerine sahip olup, diğer insanlarla iletişim halinde kalması ve ilişkiyi sürdürebilmesidir. Son olarak sorumluluk becerisi ise, çocuğun davranışlarının ve aldığı kararların arkasında durarak sorumluluğu üstlenebilme becerisi olarak görülmektedir (Yaşar, 2013). Sosyal bilgiyi işleme sürecinin temelini oluşturan bu becerilerin edinilmesi ve işlenmesi sürecinde, sosyalleşmeye bağlı edinilen gerçek yaşam deneyimleri sonucu sosyal tepkiler belirlemekte ve bu tepkiler içsel ve zihinsel bir veri tabanı oluşturmaktadır. Dodge (1986) tarafından geliştirilen sosyal bilgi işleme süreci, çocukların sosyal çevrelerini inceleyip yorumlayarak tepkide bulunmalarını sağlayan bir model olarak tanımlanmaktadır. Çocukların sosyal kabul düzeyi ve etkileşimlerine etki eden bu model, sosyal bilginin nasıl anlamlandırıldığı ve buna bağlı olarak oluşan tepkileri anlamada fayda sağlamaktadır (Şenol, 2017).

İlişkisel beceriler, sorumluluk, sosyal farkındalık, özdenetim ve öz farkındalık becerileri gelişmiş çocuklarda, sosyal bilgi veri tabanı gelişmekte, dikkat yetisi artmakta, sosyal bilgiyi işleme kapasitesi ve hızı artış göstermekte ve kazanılan sosyal bilgi işleme örüntüleri ve davranış eğilimlerinde kararlılık gözlenmektedir (Çorbacı, 2008). Aynı zamanda sosyal bilgiyi işleme becerisi gelişen çocukların; motivasyonel davranışlardan olan yaratıcılık, sebat, benlik saygısı, güven ve ilgi gibi unsurlarda başarıyı yakaladıkları bilinmektedir (Özbe, 2018b).

Sosyal bilgiyi işleme sonucunda gelişen sosyal beceriler, sosyal yaşamdaki görevleri yerine getirmek için temel oluşturan ve çevreyle olumlu iletişimi güçlendirmenin özel yolu olarak bilinmektedir (Akduman, vd. 2015). Özbey ve Aktemur Gürler (2019), sosyal becerileri gelişmiş çocukların aynı zamanda motivasyon düzeylerinin de yüksek olduğunu belirtmektedir. Köyceğiz ve Özbey (2019) ise motivasyon düzeyi yüksek çocukların kişilerarası problem çözme becerilerinin de gelişmiş olduğunu belirtmektedir. Motivasyon düzeyi yüksek bireylerin sorumluluk ve özgüven sahibi, sabırlı, problem çözme ve dikkat becerisi yüksek bireyler olduğunu vurgulayan Berhenke (2013), aynı zamanda sosyal bilgiyi işleme becerileri gelişmiş bireylerin özelliklerine de vurgu yapmaktadır. Montessori (2015), çocuğun motivasyon düzeyinin artırılmasıyla olumlu sosyal davranışların geliştiği ve sosyal etkileşim yoluyla çocuğun dünyasında yeni kapıların aralandığından söz ederek, sosyal bilgiyi işleme sürecinde motivasyonun etkisine de dikkat çekmektedir.

Öğrenme için gerekli ön şartlardan biri olan motivasyon; bireyi davranış için istekli hale getirip, enerji veren önemli bir güç kaynağı olarak tanımlanmaktadır (Akbaba, 2006). Motivasyonu açığa çıkaran sosyal beceriler ise; memnuniyet vermeyen durumlarla yüzleşip, sorunu çözme, sosyal ilişkileri başlatıp sürdürülebilir ve çatışma durumlarının üstesinden gelme gibi ilgili yetenekleri kapsayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Çubukçu-Gültekin, 2006). İçsel motivasyon ise özümseme, yetkinlik, kendiliğinden ilgi, heyecan ve keşif yapma özelliklerine sahip bireylerde görülmektedir (Ryan-Deci, 2000b). Bu özelliklere sahip bireylerde sebat, yaratıcılık, benlik saygısı, ilgi, heyecan ve güven gibi davranışa yön veren ve sosyal bilginin yönünü belirleyen motivasyon; sosyal becerilerin edinilmesinde önemli rol oynayan unsurlardan biri olarak görülmekte ve birbirini tamamlayan iki unsur olarak kabul edilmektedir (Özbey, 2018b).

Okul öncesi dönem çocuklarında birçok becerinin okul başarısını arttırdığı ancak sosyo-duygusal ve motivasyonel faktörlerin çok daha önemli olabileceği araştırmalar neticesinde gözlenmektedir (Jozsa-Barett, 2018). İçsel motivasyon düzeyi gelişmiş çocuklar kendilerini ve hedeflerine yönelik çabalarını zenginleştirirken, öğrenmek ve başarmak için çok daha ısrarcı davranmaktadırlar (Özbey, 2018a). Ayrıca içsel motivasyonu yüksek çocukların akademik kariyerlerinde daha başarılı oldukları, zorluklar karşısında yılmadıkları ve kolayca pes etmedikleri, öğrenmeye karşı daha heyecanlı oldukları ve bilgiyi kullanmak için gerekli stratejilerden yararlanmaya daha istekli davrandıkları bilinmektedir (Topçu, 2015). Sosyal bilgiyi işleme sürecinin desteklenmesinin içsel motivasyonu geliştireceği düşünülmektedir. Çünkü sosyal bilgiyi işleme sürecinde çocuklar öz farkındalık, öz denetim, sosyal farkındalık, ilişkisel beceriler ve sorumluluk gibi sosyal becerilerini geliştirmektedir. Dolayısıyla içsel motivasyonu yüksek olan çocukların, zorlayıcı görevleri reddetmeyip sürdürebildiği, öğrenmeye yönelik aktivitelerle ilgilendiği, öz yeterlik becerilerine sahip olduğu ve başarılı olmaktan büyük bir haz ve mutluluk duyduğu ve bu beceriler ile sosyal bilgiyi işleme becerilerinin birbirini desteklediği gözlenmiştir (Turner-Johnson, 2003). Buna bağlı olarak günümüzde yaşanan motivasyon problemleri dikkat çekmekte ve erken çocukluk döneminde zihnin tüm gelişim alanları açısından hızlı ve sağlıklı ilerleme kaydetmesi için bireyin yeterli içsel motivasyona sahip olması gerektiği görülmektedir (Dweck, 2016).

Bu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çocukların sosyal ortamlarda edindikleri bilgiyi nasıl işleyip tepkiye dönüştürdüğünü inceleyen ve çocukların hem sosyal kabul düzeyine hem de etkileşimlerine etki eden sosyal bilgi işleme süreci modelinde; motivasyon düzeyinin etkilerinin incelenmesi oldukça önemli görülmektedir. Bu nedenle bu çalışma; erken çocuklukta sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri

arasındaki ilişkiyi ele alan ilk çalışma olması nedeniyle önem taşımaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular okul öncesi dönem çocuklarının edindikleri sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkiye dair literatüre önemli katkı sağlayarak, bu alanda çalışan araştırmacılara rehberlik sağlaması açısından önemli görülmektedir. Bununla birlikte araştırmadan elde edilen veriler ışığında eğitimde daha sabırlı, sebatkâr, ilgi ve heyecan unsurlarını diri tutabilen, kendine güvenen ve benlik saygısı yüksek bireylerin yetiştirilmesi için erken çocuklukta program geliştiricilere yol göstereceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma olarak planlanan bu araştırmanın modeli, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığından betimsel ilişki tarama modelinde planlanmıştır. Betimsel ilişki tarama modeli; araştırmada herhangi bir olay ya da olguyu olduğu gibi betimleyen ve söz konusu olay ya da olgulara neden olan değişkenlerin etkisini, ilişkisini, derecesini olduğu gibi ortaya çıkaran araştırma modelidir (Kaya, vd. 2012).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Muş ili Merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulu ve anasınıflarına devam eden, normal gelişim gösteren, 60-66 aylık 3976 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evrenden basit tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş 350 çocuk oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ‘Genel Bilgi Formu’, çocukların sosyal bilgiyi işleme becerilerini değerlendirmek amacıyla ‘Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi’ ve motivasyon düzeylerini ölçmek amacıyla ‘Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği (The Dimensions of Mastery Questionnaire DMQ18)’ kullanılmıştır.

2.3.1. Genel bilgi formu

Çocukların cinsiyeti, devam ettiği okul türü ve öğretmenin kıdemi gibi bilgilerin öğrenilmesine yönelik maddeleri içermektedir.

2.3.2. Okul öncesi dönem çocukları için sosyal bilgi işleme süreci testi

Ziv ve Sorongon (2011) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi; çocuğun yaşları ile karşılaştığı durumlarda, sonuçları algılama ve kavrama şekillerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Toplamda beş öyküden oluşan testte kız ve erkek çocukları için ayrı formlar bulunmakta ve her iki formda da paralel resim ve öyküler bulunmaktadır. Altı bölüme ayrılmış olan testin ilk bölümünde çocuklardan, belirli yüz ifadelerinin bulunduğu (mutlu, korkmuş, üzgün, şaşkın ve sinirli) resimleri inceleyerek doğru ifadeyi belirtmeleri istenmektedir. Ardından kalan 5 bölümün hikâyeleri okunmaktadır.

Birinci ve dördüncü hikâyede, yaşadığı durumdan rahatsız olan bir çocuk anlatılmakta, ikinci ve beşinci hikâyede ana karakterin akranlarıyla yaşadığı problem durum anlatılmakta, üçüncü hikâyede ise çocuğun annesiyle yaşadığı problem durumundan bahsedilmektedir. Testin orjinal formunda Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .87'dir.

Sosyal Bilgiyi İşleme Süreci Testinin alt boyutları; Yüz ifadelerini tanıma, Sosyal ipuçlarını kodlamada, Sosyal ipuçlarını yorumlama, Tepkilerin çeşitlendirilmesi ve yapılandırılması, Tepki kararı ve değerlendirme olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır. Her alt boyut testteki hikâyelerde mevcuttur. (Ziv-Sorongon, 2011).

Ölçeğin Türkçe 'ye uyarlanarak, geçerlik güvenirlik çalışması Şenol ve Metin (2019) tarafından yapılmış, ölçek maddelerinin tümünün gerekli olduğu saptanmıştır. Ölçme aracının bütünü için güvenirlik katsayısının (Alpha (α)=0.890) ve madde toplam korelasyonlarının yeterli düzeyde olduğuna yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Kurder Richardson ve Cronbach Alfa ile güvenirlik analizleri yapılan testte; ölçeğin güvenirlik katsayısının 0,923 olduğu görülürken, Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması alt boyutunun 0,705; Sosyal İpuçlarını Yorumlama alt boyutunun 0,695; Tepki Kararı ve Değerlendirme alt boyutunun 0,921 olduğu saptanmıştır. 0,69 ve üzeri olan bu değerler, SBİST'nin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ve geçerlik güvenirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Şenol-Metin,2019).

Bu araştırma kapsamında, okul öncesi eğitimine devam eden 350 çocuktan elde edilen verilerin güvenirlik analizleri hesaplanmasında Cronbach Alpha ve KR-20 katsayıları kullanılmıştır. Analizler neticesinde güvenirlik katsayılarının ,678 ile ,803 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerlerin yüksek ve orta düzeyde olduğu yani kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğu görülmektedir.

2.3.3. Okul öncesi çocuklar için motivasyon ölçeği (The dimensions of mastery questionnaire DMQ18)

MaslinCole, Morgan, Jennings, HauserCram, Harmon ve Brockman Busch-Rossnagel (1993) tarafından geliştirilen ölçek, 2015 yılında Jozsa ve Morgan tarafından revizesi yapılarak DMQ18 versiyonu ile kullanılmaya başlanmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan ölçekte 39 madde bulunmakta ve 7 alt ölçeğe ayrılmaktadır. Alt ölçekler; Kaba Motor Sebat Ölçeği, Çocuklarla Sosyal Sebat Ölçeği, Bilişsel Sebat Ölçeği, Yetişkinlerle Sosyal Sebat Ölçeği, Genel Yeterlilik, Olumsuz Tepki Ölçekleri ve Üst Düzey Memnuniyet Ölçeği olarak isimlendirilmektedir (Özbey-Dağlıoğlu,2017). Ölçek, 5'li Likert tipi bir ölçektir ve çocuklar adına öğretmen tarafından doldurulmaktadır. Ölçek sonucu alınan puanların artışı motivasyon düzeyinin artması anlamını taşımaktadır.

Özbey ve Dağlıoğlu (2017) tarafından yurt içi uyarlaması yapılan Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeğinde, ölçeğin 7 faktörlü yapısının doğrulandığı saptanmıştır. Ölçeğin yedi faktörlü yapısının uyum indeksleri değerlendirildiğinde model veri uyumunun sağlandığı belirtilmiş ve ölçeğin Sperman Brown İki Yarı Test güvenirliği katsayılarının .77 ile .90 arasında, Alpha güvenirlik kat sayılarının .84 ile .91 arasında değiştiği saptanmıştır. Test tekrar test güvenirliği 85 olan ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışması tekrar yapılmış ve okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 36-72 aylık çocuklarla (n=401) Ankara örnekleminde yapılan çalışmada, ölçeğin 7 faktörlü yapısı Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucu doğrulanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Alpha güvenirlik kat sayıları saptanarak, katsayıların .82 ile .90 arasında değişmekte olduğu görülmektedir (Özbey,2018a;Özbey-Dağlıoğlu, 2017).

2.4.Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacı tarafından çocuklara birebir ölçeğın uygulanması ve öğretmenlerin gözlemlerine dayanarak elde edilmiştir. 2021-2022 eğitim öğretim güz yarıyılında 60-66 aylık normal gelişim gösteren çocukların bulunduğu anaokulu ve anasınıflarından elde edilecek olan veriler için çocuklarla tanışma etkinlikleri düzenlenmiştir.

2.5.Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla normallik testi yapılmıştır. Örneklem sayısının çokluğu sebebiyle Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Örneklem dağılımı ve örneklem sayısı(n:350) normallik kriterlerini sağladığı için bütün ölçek alt boyutlarında parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen puanların bazı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, okul türü, kıdem yılı) farklılaşıp farklılaşmadığı hakkında karar vermek için bağımsız gruplar t testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler ise korelasyon analizi yapılarak SPSS paket programında sorgulanmıştır. Analiz sonucunda gruplar arası anlamlı fark çıkan değişkenlerde farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptayabilmek için Tukey testinden yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen istatistiklerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiştir. Değişkenler parametrik olduğu için gruplar arası korelasyon Pearson korelasyon testi ile değerlendirilmiştir. Regresyon analizlerinde ise alt boyutların birbirini yordama durumları basit doğrusal regresyon analizi ile belirlenmiştir. Analizlere başlamadan önce kayıp değer ve uç değer incelemesi yapılmıştır. Herhangi bir kayıp veri değerine rastlanmamıştır. Yapılan normallik testlerinde veriler (çarpıklık-basıklık değerleri) normal dağılım gösterdiği için analizlerde parametrik testler kullanılmıştır.

3.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çocukların Sosyal Bilgiyi İşleme Testinden ve Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeğinden (DMQ18) aldıkları puanların cinsiyet, devam edilen okul türü ve öğretmenin kıdemi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ve sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiyi İşleme/Cinsiyet

Çocukların cinsiyetlerine göre Sosyal Bilgiyi İşleme Süreci Testi puanlarına dair t-Testi analizleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların Cinsiyetlerine Göre “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları

Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri Ölçeği	Çocuğun Cinsiyeti	n	X	Sd	t	P
<i>Yüz İfadelerini Tanıma</i>	Kız	170	4,98	348	,398	,691
	Erkek	180	4,98			
<i>Sosyal İpuçlarını Kodlama</i>	Kız	170	13,71	348	-1,573	,117
	Erkek	180	13,37			
<i>Sosyal İpuçlarını Yorumlama</i>	Kız	170	3,29	348	,153	,879
	Erkek	180	3,31			
<i>Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması</i>	Kız	170	2,06	348	-1,335	,183
	Erkek	180	1,87			
<i>Tepki Kararı ve Değerlendirme</i>	Kız	170	44,52	348	-1,319	,188
	Erkek	180	44,27			
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam	Kız	170	68,56	348	-2,020	,044*
	Erkek	180	67,80			

*p<0,05

Tablo 1 incelendiğinde çocukların Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testinden aldıkları toplam puanların kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Kız çocuklarının toplam puan ortalaması (X=68,56), erkek çocuklarının ise puan ortalaması (X=67,80) dir.

Motivasyon/Cinsiyet

Çocukların cinsiyetlerine göre motivasyon puanlarına dair t-Testi analizleri Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. Çocukların Cinsiyetlerine Göre “Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları

Motivasyon Ölçeği	Çocuğun Cinsiyeti	n	X	sd	t	p
Bilişsel Sebat	Kız	170	19,54	348	1,945	,053
	Erkek	180	18,65			
Kaba Motor Sebat	Kız	170	20,14	348	,486	,627
	Erkek	180	19,91			
Yetişkinlerle Sosyal Sebat	Kız	170	19,54	348	3,090	,002*
	Erkek	180	18,15			
Çocuklarla Sosyal Sebat	Kız	170	23,48	348	2,407	,017*
	Erkek	180	22,23			

Üst Düzey Memnuniyet	Kız	170	21,71	348	1,921	,056
	Erkek	180	20,98			
Olumsuz Tepki	Kız	170	28,67	348	1,201	,231
	Erkek	180	27,86			
Genel Yeterlilik	Kız	170	19,64	348	2,058	,040*
	Erkek	180	18,69			

*p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre çocukların Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeğinden aldıkları puanların kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Kız çocuklarının puan ortalamaları Yetişkinlerle Sosyal Sebat (X=19,54); Çocuklarla Sosyal Sebat (X=23,48); ve Genel Yeterlilik (X=19,64) iken, erkek çocuklarının Yetişkinlerle Sosyal Sebat (X=18,15); Çocuklarla Sosyal Sebat (X=22,23); ve Genel Yeterlilik (X=18,69) dir.

Sosyal Bilgiyi İşleme/ Okul Türü

Çocukların devam ettiği okul türüne göre Sosyal Bilgiyi İşleme Süreci Testi puanlarına dair t-Testi analizleri Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. Çocukların Devam Ettiği Okul Türüne Göre “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları

Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri Ölçeği	Okul Türü	n	X	Sd	t	P
<i>Yüz İfadelerini Tanıma</i>	Anaokulu	127	4,98	348	-,289	,773
	Anasınıfı	223	4,98			
<i>Sosyal İpuçlarını Kodlama</i>	Anaokulu	127	13,55	348	,134	,894
	Anasınıfı	223	13,52			
<i>Sosyal İpuçlarını Yorumlama</i>	Anaokulu	127	3,34	348	,770	,442
	Anasınıfı	223	3,28			
<i>Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması</i>	Anaokulu	127	1,87	348	-1,033	,303
	Anasınıfı	223	2,02			
<i>Tepki Kararı ve Değerlendirme</i>	Anaokulu	127	44,03	348	-2,459	,015*
	Anasınıfı	223	44,60			
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam	Anaokulu	127	67,76	348	-1,507	,133
	Anasınıfı	223	68,40			

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde çocukların devam ettikleri okul türüne göre *Tepki Kararı ve Değerlendirme* ($t=-2,459$, $p<0,05$) alt boyutundan alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın anasınıfına devam eden çocukların lehine olduğu görülmektedir. Ölçeğin diğer boyutlarında anlamlı farklılık saptanmamıştır. *Tepki Kararı ve Değerlendirme* alt boyutunda anaokuluna devam eden çocukların puan ortalamaları ($X=44,03$), anasınıfına devam edenlerin ise ($X=44,60$) dir.

Motivasyon/ Okul Türü

Çocukların devam ettiği okul türüne göre motivasyon puanlarına dair t-Testi analizleri Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. *Çocukların Devam Ettiği Okul Türüne Göre “Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği” Puanlarına İlişkin t- Testi Sonuçları*

Motivasyon Ölçeği	Okul Türü	n	X	sd	t	p
Bilişsel Sebat	Anaokulu	127	18,98	348	-,308	,759
	Anasınıfı	223	19,13			
Kaba Motor Sebat	Anaokulu	127	19,94	348	-,235	,815
	Anasınıfı	223	20,06			
Yetişkinlerle Sosyal Sebat	Anaokulu	127	18,05	348	-2,391	,018*
	Anasınıfı	223	19,27			
Çocuklarla Sosyal Sebat	Anaokulu	127	22,57	348	-,748	,455
	Anasınıfı	223	22,99			
Üst Düzey Memnuniyet	Anaokulu	127	22,20	348	3,348	,001*
	Anasınıfı	223	20,84			
Olumsuz Tepki	Anaokulu	127	26,87	348	-3,160	,002*
	Anasınıfı	223	29,04			
Genel Yeterlilik	Anaokulu	127	19,35	348	,628	,531
	Anasınıfı	223	19,04			

* $p<0,05$

Tablo 4 incelendiğinde çocukların devam ettikleri okul türüne göre “Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği” *Yetişkinlerle Sosyal Sebat*, *Üst Düzey Memnuniyet* ve *Olumsuz Tepki* alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. ‘Yetişkinlerle Sosyal Sebat’ alt boyutunda anasınıfına devam eden çocukların ortalaması ($X=19,27$), anaokuluna devam eden çocukların puanları ise ($X=18,05$)dir. ‘Olumsuz Tepki’ alt boyutunda anasınıfına devam eden çocukların ortalaması ($X=29,04$), anaokuluna devam eden çocukların puanları ise ($X=26,87$) dir. ‘Üst Düzey Memnuniyet’ alt boyutunda anasınıfına devam eden çocukların ortalaması ($X=20,84$), anaokuluna devam eden çocukların puanları ise ($X=22,20$) dir.

Sosyal Bilgiyi İşleme/Öğretmenin Kıdemine

Çocukların öğretmenlerinin kıdemine göre Sosyal Bilgiyi İşleme Süreci Testi puanlarına dair ANOVA analizleri Tablo 5’te verilmektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Kıdemine Göre Çocukların “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri Ölçeği	Kıdem Yılı	n	X	S	Sd	F	P Farkın kaynağı Tukey testi
Yüz İfadelerini Tanıma	1.1-5 yıl	103	5,00	,000	2	2,774	,064
	2.6-10 yıl	177	4,98	,168			
	3.11-15 yıl	70	4,94	,234			
Sosyal İpuçlarını Kodlama	1.1-5 yıl	103	13,17	1,817		6,904	,001* Fark 1-5<11-15 6-10<11-15
	2.6-10 yıl	177	13,44	2,053			
	3.11-15 yıl	70	14,29	2,044			
Sosyal İpuçlarını Yorumlama	1.1-5 yıl	103	3,30	,575		3,461	,032* Fark 11-15<6-10
	2.6-10 yıl	177	3,37	,697			
	3.11-15 yıl	70	3,11	,843			
Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması	1.1-5 yıl	103	2,06	1,327		,706	,495
	2.6-10 yıl	177	1,88	1,431			
	3.11-15 yıl	70	2,04	1,135			
Tepki Kararı ve Değerlendirme	1.1-5 yıl	103	44,39	1,592		,236	,790
	2.6-10 yıl	177	44,45	1,980			
	3.11-15 yıl	70	44,27	1,641			
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplam	1.1-5 yıl	103	67,92	3,458		,920	,399
	2.6-10 yıl	177	68,12	3,695			
	3.11-15 yıl	70	68,66	3,340			

*p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin kıdem yıllarına göre , “Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi” *Sosyal İpuçlarını Kodlama* (F=6,904, p<0,05) ve *Sosyal İpuçlarını Yorumlama* (F=3,461, p<0,05) alt boyutlarından aldıkları puanların istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; *Sosyal İpuçlarını Kodlama* alt boyutunda kıdem yılı 11-15(X=14,29) ile 1-5(X=13,17) ve 6-10(X=13,44) kıdeme sahip olanlar arasında; 11-15(X=14,29) yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine olduğu saptanmıştır. *Sosyal İpuçlarını Yorumlama* alt boyutunda kıdem yılı 6-10 (X=3,37) ve 11-15 (X=3,11) grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve analizlerin kıdem yılı 6-10 (X=3,37) arasında olan öğretmenlerin lehine sonuçlandığı tespit edilmiştir.

Motivasyon/Öğretmenin Kıdemine

Çocukların öğretmenlerinin kıdemine göre motivasyon puanlarına dair ANOVA analizleri Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Kıdemine Göre Çocukların “Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği” Puanlarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Motivasyon Ölçeği	Kıdem Yılı	n	X	S	Sd	F	P Farkın kaynağı Tukey testi
Bilişsel Sebat	1.1-5 yıl	103	20,06	3,594	2	15,134	,000*
	2.6-10 yıl	177	19,45	4,491			Fark
	3.11-15 yıl	70	16,71	3,857			11-15<1-5 11-15<6-10
Kaba Motor Sebat	1.1-5 yıl	103	20,86	3,227		8,775	,000*
	2.6-10 yıl	177	20,25	4,807			Fark
	3.11-15 yıl	70	18,20	3,973			11-15<1-5 11-15<6-10
Yetişkinlerle Sosyal Sebat	1.1-5 yıl	103	19,67	3,568		7,773	,000*
	2.6-10 yıl	177	18,99	4,831			Fark
	3.11-15 yıl	70	17,16	3,174			11-15<1-5 11-15<6-10
Çocuklarla Sosyal Sebat	1.1-5 yıl	103	23,18	4,210		11,623	,000*
	2.6-10 yıl	177	23,59	5,234			Fark
	3.11-15 yıl	70	20,41	4,134			11-15<1-5 11-15<6-10
Üst Düzey Memnuniyet	1.1-5 yıl	103	22,09	2,818		7,967	,000*
	2.6-10 yıl	177	21,44	3,840			Fark
	3.11-15 yıl	70	19,96	3,407			11-15<1-5 11-15<6-10
Olumsuz Tepki	1.1-5 yıl	103	27,54	6,630		5,589	,004*
	2.6-10 yıl	177	29,31	6,090			Fark
	3.11-15 yıl	70	26,63	5,993			11-15<6-10
Genel Yeterlilik	1.1-5 yıl	103	19,72	3,864		20,315	,000*
	2.6-10 yıl	177	19,92	4,370			Fark
	3.11-15 yıl	70	16,36	3,734			11-15<1-5 11-15<6-10

*p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin kıdem yıllarının, “Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği” *Bilişsel Sebat* (F=15,134, p<0,05), *Kaba Motor Sebat* (F=8,775, p<0,05), *Yetişkinlerle Sosyal Sebat* (F=7,773, p<0,05), *Çocuklarla Sosyal Sebat* (F=11,623, p<0,05), *Üst Düzey Memnuniyet* (F=7,967, p<0,05) *Olumsuz Tepki* (F=5,589, p<0,05) ve *Genel Yeterlilik* (F=20,315, p<0,05) alt boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Farklılıkların tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre;

Tüm alt boyutlarda, kıdem yılı 6-10 ve 11-15 yıl grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde öğretmenin kıdem yılı 6-10 yıl arasında olan çocukların motivasyon puanlarının öğretmenin kıdem yılı 11-15 yıl arasında olan çocuklara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiyi İşleme/Motivasyon

Çocukların sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon Testi Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi ile Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği Arasındaki Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

Değişkenler		Bilişsel S.	Kaba Motor S.	Yetişkinlerle Sosyal S.	Çocuklarla Sosyal S.	Üst Düzey M.	Olumsuz T.	Genel Y.
Yüz İfadelerini Tanıma	r	,216**	,213**	,146**	,125*	,078	,090	,142**
	p	,000	,000	,006	,020	,147	,091	,008
	n	350	350	350	350	350	350	350
Sosyal İpuçlarını Kodlama	r	,220**	,174**	,180**	,208**	,133*	,112*	,259**
	p	,000	,001	,001	,000	,013	,036	,000
	n	350	350	350	350	350	350	350
Sosyal İpuçlarını Yorumlama	r	-,120*	-,165**	-,084	-,054	-,287**	-,043	-,010
	p	,025	,002	,117	,313	,000	,428	,852
	n	350	350	350	350	350	350	350
Tepkilerin Çeşitlendirilmesi ve Yapılandırılması	r	,350**	,317**	,338**	,338**	,274**	,263**	,334**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350	350	350
Tepki Kararı ve Değerlendirme	r	,093	,094	,156**	,168**	,038	,148**	,125*
	p	,083	,079	,003	,002	,484	,006	,019
	n	350	350	350	350	350	350	350
Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi Toplamı	r	,290**	,243**	,299**	,326**	,145**	,234**	,341**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350	350	350	350

*p<0,05, **p<0,01

Tablo 7 incelendiğinde Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi *Toplamı* ile Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği *Bilişsel Sebat* (r=,290), *Kaba Motor Sebat* (r=,243), *Yetişkinlerle Sosyal Sebat* (r=,299), *Çocuklarla Sosyal Sebat* (r=,326), *Üst Düzey Memnuniyet* (r=,145), *Olumsuz Tepki* (r=,234) ve *Genel Yeterlilik* alt boyutu arasındaki ilişki (r=,341) olarak belirlenmiştir. Katsayılar bakıldığında Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi *Toplamı* ile Okul Öncesi Çocuklar İçin Motivasyon Ölçeği *Bilişsel Sebat*, *Kaba Motor Sebat*, *Yetişkinlerle Sosyal Sebat*, *Üst Düzey*

Memnuniyet ve Olumsuz Tepki alt boyutları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki; *Çocuklarla Sosyal Sebat* ve *Genel Yeterlilik* alt boyutları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada kız çocuklarının sosyal bilgiyi işleme becerilerinin erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kız çocuklarının motivasyon düzeylerinin erkek çocuklarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çorbacı Oruç (2008), kız çocuklarının problem durumlarına alternatif üretirken daha çözüm odaklı olduğu, sosyal davranış eğilimlerinin erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu ve kız çocuklarının daha ılımlı ve pozitif sunduğu çözümlere karşılık erkek çocuklarının daha saldırgan ve yıkıcı çözümler sunduklarını belirtmektedir. Eisenberg vd. (1989) ise kız çocuklarının sosyal durumlara verdiği tepkilerde daha çok empati kurduklarını ve davranışı içselleştirerek daha olumlu tepkiler sunduklarını belirtmektedir. Gilmore, Cuskelly ve Purdie (2003), kız çocuklarının devamlılık arz eden sorumluluklarda erkek çocuklarına göre daha başarılı olduklarını belirtirken; Sung ve Padilla (1998) ise, dil öğrenmede kızların erkeklere oranla daha yüksek bir motivasyona sahip olduklarını belirlemiştir. Aynı şekilde Özbey ve Dağlıoğlu (2017), motivasyon çalışmalarında bilişsel sebat alt boyutunda kızların daha iyi puanlar aldığını belirtmektedir. Özcan ve Kaya (2017) ise kız çocuklarının başarmaya yönelik motivasyon düzeylerinin, erkeklere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Özbey (2018b), kız çocuklarının motivasyon düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alan yazında kız çocuklarının öğrenme ve sosyal davranış elde etme motivasyonlarının erkek çocuklarına oranla daha yüksek olduğuna dair birçok çalışma yer almaktadır (Wang, vd. 2011; Khamis, vd. 2008). Yurt içi ve yurt dışı literatürde aynı sonucu ortaya çıkaran bazı faktörlerin etkisinden söz etmek mümkündür. Kız çocuklarının sosyal bilgiyi işleme becerilerinde ve motivasyon düzeylerinde erkek çocuklarına oranla daha iyi olması; ülkemizde çocuk yetiştirme tarzından kaynaklı kız çocuklarının sosyal beklentilere karşı duyarlılığının fazla olması, cinsiyete bağlı doğuştan gelen bazı farklılıkların olduğu, çözüm odaklı düşünmede daha başarılı ve deneyim sahibi olma, toplumun kız çocuklarına yüklediği roller ve beklentilerden dolayı sosyal bilgiyi işleme becerileri ve motivasyon düzeylerinin daha yüksek olması, kız çocuklarının gelişimlerinin erkek çocuklara göre daha hızlı olması motivasyonel olarak daha avantajlı olmalarını sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Buna bağlı olarak hem çevresel hem de biyolojik faktörlerin etki ettiği söylenebilir.

Araştırmada anasınıfına devam eden çocukların sosyal bilgiyi işleme becerilerinin anaokuluna devam eden çocuklara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda anasınıfına devam eden çocukların motivasyon düzeyinin anaokuluna devam eden çocuklara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Özbey (2009), anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların, sosyal beceri düzeyi arttıkça problem davranışlarında azalma görüldüğünü belirtmektedir. Günindi (2011) ise, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklardan anaokuluna devam edenlerin sosyal becerilerinde anlamlı bir farklılık olduğunu belirtmektedir. Stipek, Feiler, Daniels & Milburn (1995), anaokullarında çok daha fazla uyarıcıya maruz kalan çocukların, sosyal ve akademik başarılarının arttığı ve daha özgür kararlar alarak kişilik gelişimlerini daha çabuk oluşturduklarını belirtirken; Rothenberg (1995), tam gün eğitim veren anaokullarında çocukların gelişimleri adına olumlu ilerlemeler kaydettiğini belirtmektedir. Özgülük (2006), yarım gün ve tam gün eğitim alan çocuklardan, tam gün eğitim alan çocukların sosyal gelişimlerinin daha iyi düzeyde olduğunu saptamıştır.

Yerlikaya (2014), anasınıfı ya da anaokulu eğitimi alan çocukların ilkokul ve ortaokul öğrenimi sürecinde motivasyon düzeylerinin, almayanlara oranla daha yüksek olduğunu saptamaktadır. Özbey ve Aktemur Gürler (2019), okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal becerileri ile motivasyon düzeylerinin paralel ilerlediğini belirtmekte, motivasyon düzeyinin artış göstermesi ile problem davranışların azaldığını belirtilmektedir. Şahin ve Ömeroğlu (2015), anasınıfına devam eden çocuklarla yaptıkları çalışmada, sosyal duygusal zekayı artıran becerilerin eğitim, güdülenme, yönlendirme ve rehberlik ile gelişebileceğini belirtmektedir. Bu durum; anasınıflarının örgün eğitim ağırlıklı, daha kalabalık, sistematik ve daha kurallı ortamlar olmasından kaynaklı, çocukların doğru tepki kararı ile uygun davranışı geliştirip sosyal bilgiyi işleme becerilerinin desteklendiği ve buna uygun ortamın sunulduğu şeklinde yorumlanabilir. Aynı zamanda bu ortamlarda sosyoekonomik düzeyi düşük daha kalabalık ailelerden gelen çocukların çok fazla sosyal iletişime maruz kalıp, problem durumlarıyla karşılaşması ve bu durumları çözmeye yönelik motivasyonunu sürekli diri tutması gerektiği şeklinde de açıklanabilir.

Araştırmada öğretmenlerin kıdem yılı daha düşük olan çocukların; sosyal bilgiyi işleme becerilerinin ve motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erol (2015), kıdem yılı 1-5 arası öğretmenlerin farklı durumlar yaşayan çocuklara karşı daha hassas davrandıklarını ve daha dikkatli olduklarını saptamıştır. Bulut (2000) ise yaptığı araştırmada, kıdem yılı yüksek öğretmenlerin, çocukların problem davranışları üzerinde daha az etkiye sahip olduklarını belirlemiştir. Şeker(2000), kıdemi 21 yıl üstü olan öğretmenlerin iletişim becerilerine ilişkin algı düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Genç (2005), 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye dair daha ılımlı fikirlere sahip olduğu ve daha ümitli olduklarını belirlemiştir. Karaca (2010), öğretmenlerinin kıdemi 1-5 yıl arasındaki çocukların motivasyonlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Güzel, Özdöl ve Oral (2010), öğretmenlerin kıdem yılı ile çocukların motivasyon düzeyleri arasında ilişki bulamazken; Gökdağ (1996), öğretmenlerin güdülenme düzeylerinin kıdem yılı ile bağlantısının olmadığı sonucuna varmaktadır. Köyceğiz ve Özbey (2019), okul öncesi çocuklarının motivasyon düzeylerinde kıdem yılı 11 ve üzeri olan öğretmenlerin eğitim verdiği çocukların motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum kıdem yılı yüksek, sosyal iletişim becerileri gelişmiş öğretmenlerin rol model olarak çocukların sosyal bilgiyi işleme becerilerine katkı sağladığı, bilgi ve tecrübesini aktarma konusundaki deneyimi ile çocuklar üzerinde olumlu etki ettiği ve çocukların empati becerilerinin gelişimini destekleyecek eğitim ortamlarını yarattığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca kıdem yılı arttıkça çocuklardaki motivasyon düzeyinin azalması durumu; öğretmenlerde zamanla meydana gelen mesleki yıpranma, stres durumunun daha fazla olması, yeterli mesleki doyumu yaşayamama ve öğretmenleri daha başarılı kılmaya yönelik motivasyon kaynaklarının yeterli düzeyde sağlanamaması şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının sosyal bilgiyi işleme becerileri ile motivasyon düzeyleri arasında pozitif düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gözüm (2020), okul öncesi dönem çocuklarının sosyal ortamlarda farklı deneyimler yaşama, birçok sorunla karşılaşma, bu sorunlara çözüm yolları üretmeye çalışma ve sosyal uyumu sağlamak amacıyla gerekli sebatı ve güveni sergileyerek aynı zamanda kendi kendini güdüleme anlamında da beceriler elde ettiğini belirtmektedir. Köyceğiz ve Özbey (2019), sosyal bilgiyi işleme becerilerinin alt faktörlerinden olan ilişkisel beceriler ile motivasyon arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu saptanmaktadır. Öğrenme ortamlarında yeterli motivasyonu elde etmiş olan çocukların, sosyal olarak da problemleri çözme ve sosyal uyumu sağlama konusunda başarılı oldukları bilinmektedir (Elliot 1999; Xinyi, 2003;

Groves, 2005). Huang ve Ling Lay (2017), sosyal uyumun sağlanması için çocukların yeterli motivasyon düzeyine ulaşmaları gerektiğini ve erken çocukluk döneminde sosyal duygusal gelişimin sağlıklı ilerleme gösterebilmesi açısından motivasyonun büyük bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Özbey ve Gürler (2019), çocukların sosyal becerileri ile motivasyon düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu saptamaktadır. Jambunathan, Burts ve Pierce (1999), sosyal ortamlarda iletişimi başlatma, sürdürme ve sonlandırma, çatışma durumlarının üstesinden gelme, saldırgan davranışlar yerine uyum gerektiren yapıcı tavırları ortaya koyma becerisi olarak tanımlanan sosyal becerilerin gelişiminde, motivasyonun önemli bir rolü olduğunu ve aralarında kayda değer ölçüde bir etkileşim olduğunu belirtmektedir. Józsa, Barrett, Józsa, Kis ve Morgan (2017), zorlayıcı durumlar karşısında çocukların problemlerle uğraşmaya devam ettikleri, kararlı davranarak yeterli sebatı gösterebildikleri ve aynı oranda zorluğu artan durumlarda daha çok motive olabildiklerini belirtmiştir. Özbey (2018a) çalışmasında okul öncesi dönem çocuklarının, motivasyon düzeyi ile öz düzenleme becerileri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Özbey ve Gürler (2019), motivasyon düzeyi artan çocukların sosyal beceri puanlarının da arttığını belirtmektedir. Bu durum sosyal bilgiyi işleme becerilerinde başarılı ilerleme kaydeden çocukların aynı zamanda motivasyon düzeylerinin de yüksek olduğunu ve sosyal bilgiyi işleme becerilerinin içsel motivasyonun gelişiminde önemli bir yordayıcı olduğunu göstermektedir. Sosyal beceriler elde edilirken sosyal durumlar ve sorunlar karşısında doğru tepkiyi seçip, yorumlayıp, anlamlandırabilmek için gerekli sebatın gösterilmesi, çocuğun yeterince güdülenebilmesi, kendine olan inancını ve motivasyonunu yüksek tutması sonucunu doğurmaktadır.

Sosyal bilgiyi işleme becerileri gelişmiş çocuklar güçlü yönlerinin farkındadır ve bu yönlerini maksimum düzeyde kullanabilirler. Zayıf yönlerini bilirler ve kapasiteleri oranında da güçlendirmeye çalışırlar. Hem güçlü hem de zayıf yönlerinin hayatlarına nasıl katkı sunduğunun farkındadırlar ve buna göre kararlarını alırlar ve kararlarının sorumluluğunu üstlenebilirler. Hem sosyal yaşamlarında hem de görev odaklı çalışırken duygu ve düşüncelerini kontrol altına alabilirler, olaylara, durumlara farklı bakış açılarıyla bakabilirler. Bununla birlikte sosyal iletişim ve etkileşim becerilerini başarılı bir şekilde kullanabilirler. Özdenetim, öz farkındalık, sorumluluk, sebatkârlık, farklı bakış açılarına sahip olma, problem çözme becerileri gibi özellikler içsel motivasyonu geliştiren ve destekleyen önemli yapı taşlarıdır. Dolayısıyla sosyal bilgiyi işleme becerileri açısından çocuğun kazanımları çocuğa yüksek motivasyon becerisi olarak geri döndüğü söylenebilir.

5. ÖNERİLER

- Araştırmanın bulguları ışığında sosyal bilgiyi işleme becerilerinin, motivasyon düzeyinin yordayıcısı olduğu görülmektedir. Bu nedenle çocukların akranlarıyla ve yetişkinlerle bir araya geldiği ve sürekli bir sosyal iletişim halinde olduğu okul öncesi eğitimde, çocukların okul öncesi dönemde sosyal becerilerini geliştirebilmeleri adına eğitimciler tarafından daha kaliteli eğitim ortamları hazırlanabilir.

- Eğitimciler tarafından sosyal bilgiyi işleme temelli eğitim programları, alternatif eğitim programları arasında sunulabilir, MEB aracılığıyla yaygınlaştırılabilir, seminerler düzenlenebilir, eğitim ortamlarında çocukların motivasyon düzeyleri ve sosyal becerilerini artırmaya yönelik planlamalar yapılabilir.

• Araştırma bulguları kıdem yılı daha az olan öğretmenlerin öğrencilerinin motivasyon düzeyinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle MEB tarafından kıdemi yüksek öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir, öğretmenleri mesleki doyuma ulaştıracak çalışmalar yapılabilir ve sınıf içi eğitim ve düzenlemelerde sosyal becerilerin artırılmasına yönelik rehberlik sağlanarak, öğretmenler arasında bilgi aktarımına yönelik iletişimi artıran sosyal çalışmalar yapılabilir. Ayrıca öğretmenleri tükenmişliğe iten nedenler saptanarak, durumu iyileştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

• Eğitmciler tarafından çocukların sosyal becerileri desteklenerek ve hem içsel hem de dışsal motivasyonları artırılarak, yaratıcılıklarını artırmaya yönelik fırsatlar sunulabilir, öz farkındalık, olumlu benlik algısı, yüksek özgüven, problem çözme becerisi vb. temelli eğitim içerikleri hazırlanarak MEB ile işbirliği halinde eğitim programlarına dahil edilmesi için gerekli çalışmalar ve ön hazırlıklar yapılabilir.

• Araştırmanın 2021-2022 eğitim öğretim yılı Muş ili Merkez ilçesine bağlı 60-66 aylık okul öncesi öğrencileri ile sınırlı olmasından dolayı araştırmanın kapsamı genişletilebilir ve farklı yaş grupları ile farklı iller de dâhil edilerek daha kapsamlı bir çalışma elde edilebilir.

• Araştırma normal gelişim gösteren çocuklar ile yapılmıştır. Aynı çalışmanın özel gereksinimli çocuklarla yapılması alana katkı sağlayacaktır.

• Sosyal bilgiyi işleme sürecinin önemi hakkında eğitimcilerin ve ebeveynlerin bilinçlendirilmesine yönelik araştırmacılar tarafından teknoloji ve medya aracılığı ile kapsamlı ve etkili bilgilendirmeler yapılabilir ve daha geniş kitlelere daha büyük etki edebilecek şekilde ulaşılabilir.

• Sosyal bilgiyi işleme becerilerinin geliştirilmesi, desteklenmesi ve doğru rol modellerin oluşturulması adına ebeveynler, alanında uzman eğitimciler tarafından hazırlanan seminer ve etkinliklere katılabilir, çeşitli sosyal faaliyetlere çocuğuyla beraber katılım sağlayabilir veya görev alabilir. Konu ile ilgili dergi, makale, kitap gibi kaynaklardan yararlanarak, bu becerilerin artırılmasına yönelik farklı bakış açısı ve fikirler edinebilir. Ebeveynler ev ortamlarını çocukların gelişimini destekleyecek şekilde zenginleştirilebilir, çocuğun sosyal bilgiyi işleme becerilerine destek olabilecek ortamlar ve kaynaklarla süreç desteklenebilir. Aynı zamanda çocukların motivasyon düzeylerini artırmaya yönelik eğitimler alınarak, çocukların bu yönde gelişimini destekleyecek zemin hazırlanabilir.

KAYNAKLAR

Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.

Akduman, G., Günindi, Y. & Türkoğlu, D. (2015). Okul öncesi dönem çocukların sosyal beceri düzeyleri ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 673-683.

Aslanargun, E. & Tapan, F. (2012). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219,238.

Berhenke A.L. (2013). *Motivation, self-regulation, and learning in preschool*. Doctoral Thesis, University of Michigan.

Bulut, S. (2000). *Altı yaş çocuklarında davranış problemleri ile anne ve öğretmenlerin uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisan Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çorbacı Oruç A. (2008). *6 yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi. Ankara.

Çubukçu, Z. & Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 155- 174.

Dodge, K.A. (1986). *Social information process model of social competence in children*. In M. Perlmutter(Ed), Minnesota Symposium On Child Psychology, Hillsdale, NJ.

Dweck, C. (2016). What having a “growth mindset” actually means. *Harvard business review*, 13(2), 2-5.

Eisenberg, N., Fabes, R. A., Miller, P. A., Fultz, J., Shell, R., Mathy, R. M., & Reno, R. R. (1989). Relation of sympathy and personal distress to prosocial behavior: a multimethod study. *Journal of personality and social psychology*, 57(1), 55.

Elliot, A.J. (1999). Approach and avoidance motivation and achievement goals. *Educational Psychologist*, 34, 169–189.

Erol, D. (2015). *Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir il örneği)*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 41-54.

Gilmore, L., Cuskelly, M., & Purdie, N.M. (2003). Mastery motivation: Stability and predictive validity from ages two to eight. *Early Education and Development*, 14(4), 411–424, DOI: 10.1207/s15566935eed1404_2

Gökdağ, M. (1996). *Temel eğitim öğretmenleri ile öğrencilerinin güdü düzeyleri ve öğrenci- öğretmen özellikleriyle ilişkileri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Gözüm, A. İ. C. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarında çalışma belleği ve engelleyici kontrol: Dikkatin aracı rolü. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 609-638.

Groves, M. (2005). Problem-based learning and learning approach: is there a relationship?. *Advances in Health Sciences Education*, 10(4), 315–326.

Günindi, Y. (2011). Bağımsız anaokullarına ve anasınıflarına devam eden çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 133-144.

Güzel, H., Özdöl, M. F., & Oral, İ. (2010). Öğretmen profillerinin öğrenci motivasyonuna etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 241-253.

Huang, S. Y & LingLay, K. (2017).Mastery motivation in infancy and early childhood: the consistency and variation of its stability and predictability of general competence. *Hungarian Educational Research Journal*, 7(2), 15-31.

Jambunathan, S., Burts, D. C., & Pierce, S. H. (1999). Developmentally appropriate practices as predictors of self-competence among preschoolers. *Journal of Research in Childhood Education*, 13(2), 167-174.

Józsa, K. & Barrett, K., C. (2018). Affective and social mastery motivation in preschool as predictors of early school success: a longitudinal study. *Early Childhood Research Quarterly*, 45, 81-92.

Józsa, K., Barrett, K. C., Józsa, G., Kis, N., & Morgan, G. A. (2017). Development and initial evaluation of an individualized moderately challenging computer-tablet mastery motivation measure for 3-8 year-olds. *Hungarian Educational Research Journal (HERJ)*, 7(2), 106-126.

Karaca, G. (2010). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan matematik öğretmenlerinin öğrenci motivasyonuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kaya, A., Balay, R., & Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri. *International Journal of Human Sciences [Online]*, 2(9), 1229-1259.

Khamis, V., Dukmak, S., & Elhoweris, H. (2008). Factors affecting the motivation to learn among United Arab Emirates middle and high school students. *Educational Studies*, 34(3), 191-200.

Köyceğiz, M., & Özbey, S. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların motivasyon düzeylerinin problem çözme becerileri ve öğretmenlerine ilişkin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Folklor/Edebiyat*, 25(97), 554-574.

Montessori, M. (2015). *Emici zihin*. (Çev.O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs.

Özbey, S. (2009). *Anaokulu ve anasınıflı davranış ölçeği'nin (PKBS-2) geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Özbey, S. (2018a). Okul öncesi dönem çocuklarında motivasyon ve öz düzenleme becerileri üzerine bir inceleme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(65), 26-47.

Özbey, S. (2018b). Okul öncesi dönem çocuklarının ahlaki değer davranışları ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16, 1- 15.

Özbey, S. & Aktemur Gürler, S. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların motivasyon düzeyleri ile sosyal becerileri ve problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(1), 587-602.

Özbey, S. & Dağlıoğlu, H. E. (2017). Adaptation study of the motivation scale for the preschool children (DMQ18). *International Journal of Academic Research*, 4(2), 1.

Özcan, D. & Kaya, F. A. (2017). Üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin başarı odaklı motivasyonlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2357-2368.

Özgülük, G. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında tam ve yarım günlük eğitim programlarına göre 5-6 yaş grubu çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Pekdoğan, S. (2016). 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1946-1965.

Rothenberg, D. (1995). *Full-day kindergarten programs*. ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education Urbana IL. ED382410.

Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000b). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54–67.

Stipek, F. D. R., Daniels, D. & Milburn S. (1995). Effects of different instructional approaches on young children's achievement and motivation. *Child Development*, 66(1), 209–223.

Sung, H., & Padilla, A. (1998). Student motivation, parental attitudes, and involvement in the learning of asian languages in elementary and secondary schools. *The Modern Language Journal*, 82, 205-216.

Şahin, H., & Ömeroğlu, E. (2015). Psikososyal gelişim temelli eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların problem çözme becerilerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(1), 233-248.

Şeker, A. (2000) *Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri ile sınıf atmosferi arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Şenol, F. B. (2017). *Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi sınıflarında drama eğitim programının çocukların etkileşimi ve sosyal bilgi işleme sürecine etkililiğinin incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Şenol, F.B., & Metin, E.N. (2019). Okul öncesi dönem çocukları için sosyal bilgi işleme süreci testi: Türkçe'ye uyarlama geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 27(4), 1445-1456.

Topçu, S. (2015). *Üstün ve normal zihin düzeyine sahip öğrencilerde içsel-dışsal motivasyon ve benlik saygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Turner, L. A., & Johnson, B. (2003). A model of mastery motivation for at risk preschoolers. *Journal of Educational Psychology*, 95(3), 495-505.

Wang, P. J., Hwang, A. W., Liao, H. F., Chen, P. C., & Hsieh, W. S. (2011). The stability of mastery motivation and its relationship with home environment in infants and toddlers. *Infant Behavior & Development*, 34(3), 434–442.

Xinyi, W. (2003). Intrinsic motivation and young language learners: the impact of the classroom environment. *System*, 31(4), 501- 517.

Yaşar, M. (2013). *Okul öncesi eğitimde sosyal ve duygusal öğrenme*. Arıkan A, (ed.) *Özel öğretim yöntemleri II*. Eskişehir: Açık öğretim Fakültesi.

Yerlikaya, İ. (2014). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin eğitime ilişkin motivasyonlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of History School (JOHS)*. <http://dx.doi.org/10.14225/Joh602>

Zembat, R., Koçyiğit, S., Yavuz, E. A., & Tunçeli, H. İ. (2018). Çocukların Benlik Algısı, Mizaç Ve Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(1), 548-567.

Ziv, Y., & Sorongon, A. (2011). Social information processing in preschool children: Relations to sociodemographic risk and problem behavior. *Journal of Experimental Child Psychology*, 109(4), 412-429.